

Državni izpitni center

SPOMLADANSKI IZPITNI ROK

SLOVENŠČINA
≡ Izpitna pola 1 ≡

NAVODILA ZA OCENJEVANJE

Torek, 4. maj 2010

SPLOŠNA MATURA

RAZPRAVLJALNI ESEJ

MLADOSTNIKA V PRIŠLEKIH IN FRANCOSKEM TESTAMENTU

Kandidat je v eseju skušal

A predstaviti okolje odraščanja glavnih likov obeh romanov;*do 3 + do 3 točke*

za **predstavitev** okolja odraščanja glavnih likov, npr.: Oba fanta živita med dvema državama, kulturama in jezika. Bubi je sin Nemke in Slovenca, ki je razpetost med dve državi in dva jezika občutil takoj po izselitvi v Slovenijo. Kot obubožani prišlek iz Švice se mora v Sloveniji spopadati z lakoto, revščino in s sovraštvom okolice, saj ga ta zaradi slabega znanja slovenščine obravnava kot Nemca, družino Kovačič pa zaradi nemškega rodu med drugo svetovno vojno kot nemškutarje. Mladostnik v Francoskem testamentu je samotarski najstnik, ki zelo občutljivo zaznava sebe in okolico v Rusiji. Prav tako kot Bubi je tudi on razpet med dve državi in dva jezika; njegov ded je Rus, babica pa Francozinja – na koncu romana sicer glavni lik odkrije, da sploh ni Francoz, saj je posvojen, a je »francoskost« v njegovo osebnost že vtkana. Okolje njegovo drugačnost sprejme šele takrat, ko se glavni lik (vsaj na videz) prilagodi ruskemu načinu življenja;

*(1 + 1 točka)*za **obnovo življenjske zgodbe posameznega lika**;**6 točk****B** primerjati njuno drugačnost;*do 8 točk*

za **primerjavo drugačnosti Bubija v Prišlekih in Aljoše v Francoskem testamentu**, npr.: Njuno življenje je v marsičem podobno. Oba sta zaradi svoje dvojne identitete velikokrat nesrečna, čeprav ju je prav ta spremenila v kritična premišljevalca. Bubi in pripovedovalec iz Francoskega testamentu si morata veliko bolj kot drugi prizadevati za naklonjenost vrstnikov; ti ju izločijo že zaradi manjših napak ... Mladostnika tudi nista močno navezana na družino: Bubi še najbolj na Gizelo in očeta, prvoosebni pripovedovalec na babico. A čeprav ima njuna drugačnost veliko skupnih potez, ju nekatere značilnosti ločujejo. Bubi se npr. iz Švice preseli v Slovenijo, pripovedovalec pa Francije kot najstnik ni nikoli obiskal, a vseskozi idealizira njeno podobo, ki si jo ustvarja med šolskimi počitnicami pri babici v Sibiriji. Medtem ko glavni lik Francoskega testamentu veliko bere in si kopiči splošno znanje o Franciji, je Bubi iznajdljiv in ustvarjalen fant, ki večino svojega prostega časa preživi na cesti, ob igri in delu. Čeprav v šoli ni preveč marljiv učenec, je vedoželjen in razgledan. Bubi krivde za svojo drugačnost ne prenaša na druge, pripovedovalec Francoskega testamentu pa večkrat obtožuje babico, da mu je s svojimi pravljimi pripovedmi o Franciji in svojo »francoskostjo« stkala vzporedni svet, ki mu je pogosto povzročal le težave ...;

*(do 2 + do 2 točki)*za **predstavitev drugačnosti brez primerjave**;**8 točk**

- C** razložiti, kako vplivata na njuno drugačnost bogata domišljija ter dovzetnost za lepoto in umetnost;

do 4 + do 4 točke

za **razlago** vpliva bogate domišljije ter dovzetnosti za lepoto in umetnost na njuno drugačnost, npr.: Oba mladostnika sta bodoča pisatelja, ki že kot najstnika izkazujeta svoj pisateljski talent, Bubi s prvo objavo celo zasluži in pomaga družini preživeti v vojnem času. Na njuno drugačnost tako poleg že omenjene dvojne identitete vplivata tudi domišljijsko bogastvo ter dovzetnost za lepoto in umetnost. Oba pripovedovalca imata zelo bogato domišljijo; zelo rada pripovedujeta in poslušata zanimive zgodbe. Bubi najbolj uživa v operi, gledališču in kinu; gledališke igre pripravlja doma in na ulici, poskusi se tudi kot igralec v »pravi« predstavi za miklavževanje. Ko ugotovi, da lahko s svojimi umetniškimi zmožnostmi celo zasluži (npr. s poslikavo bolniške sobe), mu postane umetnost tudi sredstvo preživljanja, saj piše in riše stripe za prodajo ter objavlja prozne prispevke. Pripovedovalec v Francoskem testamentu si bogati domišljijo ob poslušanju babice na balkonu sibirskega stanovanja in z branjem – obogati si jo tako, da si lahko samo ob nekaj običajnih besedah sproži živ film podob in spominov ter doživlja svojo notranjo »predstavo« kot nekaj najbolj resničnega. Že kot otrok si ustvari domišljijsko deželo Atlantido, v katero se zateka tudi kasneje. Najbrž sta prav zaradi bogate domišljije dovzetna za lepoto in umetnost, saj celo osebe in predmete polepotita in jih spreminjata v predmet umetniškega doživetja (Bubi je npr. tako dovzetan za lepoto Fani, da jo opiše kot dragoceno umetnino; podobno doživlja sibirski balkon svoje babice tudi mladostnik v Francoskem testamentu);

8 točk

- Č** predstaviti dogodek, ob katerem se lahko utemelji drugačnost ene izmed drugih literarnih oseb v obeh romanih;

do 2 + do 2 točke

za **predstavitev** dogodka in **utemeljitev** drugačnosti ene izmed drugih literarnih oseb v obeh romanih, npr.: Drugačna je tudi babica v Francoskem testamentu, saj sprejema življenje večplastno, poglobljeno in večkrat netradicionalno. Kljub svojemu težkemu življenju je dojemljiva za probleme ostalih, ki jih poskuša nesebično in pogumno reševati. Njeno drugačnost potrdi npr. že dogodek na začetku romana. Ko vnuka stikata po njeni torbici in v igri vržeta njen dragoceni spomin, kamen »Verdun«, skozi okno, ju ne kaznuje, ampak jima umirjeno razkrije delčke svoje drugačnosti. Kot odraslima jima pripoveduje o svoji intimnosti, kako ji je železnat kamenček podaril lep oficir z brki, ko se ji je kot mladenki približal v Franciji;

(1 točka)

predstavitev drugačnosti brez navajanja dogodka;

4 točke

- D** navesti literarno osebo poistovetenja in pojasniti vzrok za poistovetenje z drugačnostjo izbrane osebe;

do 1 + do 3 točke

za **navedbo** literarne osebe in **pojasnitev** vzroka za poistovetenje z drugačnostjo izbrane osebe;

(1 + do 2 točki)

če se eksplicitno ne poistoveti z izbrano literarno osebo.

4 točke

RAZLAGALNI/INTERPRETATIVNI ESEJ

Andreï Makine: Francoski testament (odlomek)

Andreï Makine: Francoski testament. Maribor: Litera, 2005. 65–68

Kandidat je v eseju skušal

- A** pojasniti, zakaj so se življenjske poti matere in hčere ločili za tako dolgo obdobje, in predstaviti Charlottino življenje v teh osmih letih;

do 4 + do 4 točke

za **pojasnitev**, zakaj sta se življenjski poti matere in hčere ločili za tako dolgo obdobje, in **predstavitev** Charlottinega življenja v teh osmih letih, npr.: Poti matere in hčere so se ločile pred osmimi leti, ko je bila Charlotte stara komaj enajst let. Po težkem življenjskem obdobju v Sibiriji sta mati in hči zaživelii novo življenje v Franciji, a Albertine se je kmalu še enkrat namenila v Sibirijo, da bi dokončno uredila tamkajšnje posle in tako zaključila sibirsko obdobje njunega življenja. Ker naj bi bila odsotna le nekaj tednov, deklice ni vzela seboj. V pričakovanja in načrte matere in hčere je posegla prva svetovna vojna in načrtovani tedni ločitve so se spremenili v mesece in leta. Charlottino življenje pri sorodnikih so zaznamovali neskončno čakanje, žalost ter smrti sorodnikov na bojiščih. Ob koncu vojne je morda doživela svojo prvo ljubezen, a kljub temu se je ob prvi priložnosti odpravila iskat mater. To se je zgodilo šele tri leta po vojni, ko se ji je uspelo pridružiti misiji Rdečega križa, ki se je odpravljala v Rusijo, kjer je lakota zahtevala tisoče mrtvih. Na poti se ji zazdi, da se je srečala s peklom, vidi namreč grmade človeških trupel, do smrti izstradane otroke, trpljenje tifusnih bolnikov, spozna neskončnost ruske dežele, po kateri počasi in mukoma napreduje z vlakom, na vozu in peš. Na težavni poti je prav nič več ne more presenetiti, in čeprav zaradi strahotnih doživetij pogosto ne ve več, ali gre za sanje ali resničnost, vztrajno išče mater. Po dveh mesecih potovanja se popolnoma izčrpana znajde v Bojarsku, sibirskem mestu svojega otroštva;

8 točk

- B** pojasniti, kako Charlotte doživi srečanje z materjo;

do 6 točk

za **pojasnilo**, kako Charlotte doživi srečanje z materjo, npr.: Charlotte je ob prihodu domov popolnoma izčrpana, od obiska si ne obeta več veliko, saj se po vseh strahotah, ki jih je na poti doživela, zaveda, da je mati morda že umrla, izginila ali znorela. Kljub temu potihlo še vedno upa, hkrati pa si želi le še počitka in toplote. V zgarani starki pred hišo ne spozna svoje matere, saj se je pred osmimi leti poslovila od lepe, elegantne gospe. Vendar je v starkinih ustih zazvenel Albertinin glas, ki pa se v vseh teh letih ni spremenil. Prve Albertinine besede so presenetljive, saj ne reče, da je srečna, ko spet vidi svojo hčer. Pravi, da se je vsa leta bala samo tega, da se bo vrnila. Charlotte na videz nenavadno materino reakcijo razume, srečanja sta si obe z materjo nadvse želeli, a sta se ga hkrati bali. Osem let ločenosti ni zaznamovala le geografska oddaljenost, ampak tudi hrup usodnih zgodovinskih trenutkov, polnih strahotnega trpljenja. Ločili sta se kot deklica in mlada žena, srečali sta se kot odrasla ženska in starka. Charlottino vedenje ob srečanju z materjo je po vseh letih ločenosti in po vsem prestanem trpljenju neverjetno zadržano, ni ne velikih besed, ne objemov, ne poljubov. A njeno globoko notranjo srečo in ganjenost čuti bralec v celotnem odlomku, še posebej na koncu, ko deklica začuti toplo vodo kot popolnoma novo in neznano snov in jo materin tihi glas, ki se zlomi ob spoznanju, kako je hči suha, navda z nežnostjo in s spoznanjem, da sta z materjo zelo povezani kljub dolgoletni ločitvi;

(do 3 točke)

za povzemanje;

6 točk

C pojasniti pomen motiva knjige in motiva miši v odlomku;

do 3 + do 3 točke

za **pojasnilo** pomena motiva knjige in motiva miši v odlomku, npr.: Oba motiva sta za razumevanje odlomka zelo pomembna. Motiv knjige je eden vodilnih motivov v celotnem romanu, motiv miši pa je pomemben za razumevanje notranje resničnosti obeh literarnih oseb v odlomku in njune povezanosti. Ko Charlotte ob prihodu domov v revni sobi zagleda na mizi odprto knjigo, ji francoske črke zaplešejo pred očmi, v njenih očeh se namreč naberejo solze. Knjiga ji pove, da je njena mati blizu. Med zalogami kurjave so se znašle celo klavirske tipke, a knjiga je še vedno odprta – kljub bitki za preživetje Albertine še vedno bere. Knjiga v francoščini predstavlja trdno vez razumevanja med ženskama in njune skupne sanje o lepoti njune domovine Francije. Ljubezen do knjige in jezika je tudi dediščina, ki jo Albertine preda svoji hčeri, ta pa jo daruje vnukoma. Motiv miši je na prvi pogled manj opazen, a zelo prispeva k poetičnosti odlomka in razumevanju odnosa med materjo in hčerjo. Enajstletna Charlotte ob slovesu, za katerega obe mislita, da bo trajalo samo nekaj tednov, materi naroči, naj popazi na miške za pečjo v njuni sibirski koči. Kasneje se ji zdi to naročilo otročje in nesmiselno, a vendar jo ta stavek, kadar se spomni nanj, navdaja z blaženostjo. Ob srečanju po osmih letih se njeni materi obraz prvič razsvetli, ko zasliši miši, in hčeri lahko pove, da so še vedno za pečjo. Tenkočutno je dojela otroško željo, da je treba za miške poskrbeti in prav misel nanje ju je vsa ta leta povezovala kljub prostranstvu prostora med njima. Motiv miši pa priča tudi o tenkočutnosti in dobroti obeh žensk, ki se v romanu večkrat pokaže, na primer v njuni skrbi za cigansko deklico ali v Charlottini odločitvi, da bo poskrbela za otroka umrle taboriščnice;

(1 + 1 točka)

za povzemanje;

6 točk**Č** predstaviti slogovne značilnosti odlomka in s primeri pojasniti, kako prispevajo k bralčevemu razumevanju odnosa med materjo in hčerjo, ter odlomek nasloviti v skladu s svojim pojasnilom;do 3 + do 3 + do 3 +
1 točka

za **predstavitev** slogovnih značilnosti odlomka in **pojasnilo** s primeri, kako prispevajo k bralčevemu razumevanju odnosa med materjo in hčerjo, ter **naslovitev** odlomka v skladu s svojim pojasnilom, npr.: Slog odlomka je zelo poetičen. Začne se z učinkovito personifikacijo hiše, ki zaživi "v trpkem nasmehu ob ponovnem srečanju", hiša s svojo zgubano fasado napove postaranost Albertine in trpkost njene izjave, da se je vsa ta leta bala ene same stvari: hčerine vrnitve. Pretresenost matere in hčere ob snidenju ponazarjajo številne nedokončane povedi, označene s tropičji, in nasprotja ("Prepovedala si je upati in vendar je upala", "srečanja sta si želeli in sta se ga bali"). Z brezvezjem (".../mnogoterost gibov, obrazov, besed, trpljenja, odpovedovanja, upanja, skrbi, krikov, solza /...") in ponavljanjem podobno zgrajenih povedi je ustvarjeno slovesno vzdušje, ki daje slutiti, kako globoko mati in hči doživita srečanje. O nežnosti med njima pričajo tudi ukrasni pridevki ("fini sloj drobnih gub", "solze iste jantarjeve barve"), pritišanost njunih glasov in skrbno izbrani glagoli (Albertinin glas zazveni, ustnice vztrepetajo, glas se zlomi). Odlomek bi naslovil ...

10 točk

POZOR!

- Ocenjevanje nalog z **manj kot 600 besedami**:

a) *vsebina*: točke dodajamo po točkovniku,

b) *jezik*: število možnih točk za jezikovno pravilnost, slog in zgradbo ustrezno znižujemo, in sicer:

Število besed	Jezik. p.	Slog	Zgradba
600–450	6	5	5
449–300	4	4	4
299–150	2	2	1
pod 150	1	1	0

Sklanjanje in zapisovanje osebnih imen in svojilnih pridevnikov iz osebnih imen:

Makine -a (dopuščamo tudi Makineja), Makinov (tudi Makinejev);

Aljoša -e/-a; Aljošev;

Andrei -a; Andreiev;

Charlotte -0, Charlottin;

Albertine -0, Albertinin;

Clairi/Claire, Clairin.